

## V. A VEZETŐI ELSZÁMOLTATHATÓSÁG

A vezetői elszámoltathatóságnak az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. tv. (továbbiakban: Áht.) 97. §-ának (2) bekezdésében megfogalmazott kötelezettségek költségvetési szervben történő megvalósításának eljárásrendjét az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet (továbbiakban: Ámr.) módosítása teremtette meg.

Az Ámr. 149. § (2) bekezdésének megfelelően a költségvetési szerv felügyeleti szerve a költségvetési szervei részére előírja, hogy az Áht. 97. § (2) bekezdésében meghatározott kötelezettségnek eleget téve a megadott módon értékelje a belső kontroll rendszer működését, és az éves költségvetési beszámolóval együttesen küldje meg a felügyeleti szervnek.

A rendelkezés célja, hogy a költségvetési szervek vezetői nyilatkozzanak arról, hogy az általuk vezetett szervezet megfelelő folyamatokat működtet feladatainak megfelelő ellátása érdekében. A nyilatkozat bevezetése elősegíti, hogy a költségvetési szervek vezetői megalapozott információkkal rendelkezzenek a vezetésük alatt álló költségvetési szerv működéséről, és ez alapján a valóságnak megfelelően tölthessék ki és írassák alá az éves beszámolóval együtt az Ámr. 23. mellékletében szereplő nyilatkozatot. A jól működő beszámolási rendszer segítségével könnyebben meghatározhatók a költségvetési szerv működésében lévő potenciális kockázatok, és így kiépíthető a kezelésükre hivatott kockázatkezelési rendszer is.

A vezetői ellenőrzés hatékonyságának alapfeltétele, hogy a hatáskörök elhatároltak legyenek, az információáramlás, kommunikáció gyors, pontos és döntés-centrikus legyen. Eredményességét a folyamatosság, rendszeresség, szakszerűség és pontosság biztosítja.

A vezetőnek meg kell győződnie a kiadott intézkedések végrehajtásáról, így ellenőrzési funkciója révén megismeri döntéseinek, utasításainak hatását, helyességét, a végrehajtást befolyásoló körülményeket, a változásokat, és azt is, hogy az irányítása alá rendelt kollektíva mennyiben elégedett a vezetési gyakorlattal, a célok meghatározásával, a munkájuk végzéséhez szükséges feltételek megteremtésével, megszervezésével. A vezetői tájékozódás és tájékoztatás minden vezetési szinten érvényesül, és a tájékoztatás, tájékozódás kölcsönös.

### 2. A VEZETŐI ELSZÁMOLTATHATÓSÁG RENDSZERÉNEK KIÉPÍTÉSE

Az Ámr. előírja, hogy az Áht. 97. § (2) bekezdésében meghatározott kötelezettségnek megfelelően a költségvetési szerv vezetője értékeli a FEUVE rendszer működését, és az éves költségvetési beszámolóval együttesen küldje meg nyilatkozatát a felügyeleti szervnek

Az éves költségvetési beszámolással egyidejűleg elkészítendő vezetői nyilatkozat a költségvetési szerv által – a jogszabályi előírásoknak megfelelően, kötelezően – működtetett vezetői beszámolási rendszeren alapul, mely kiegészül az önellenőrzés módszerével.

#### 2.1. A vezetői beszámolási rendszer használata a nyilatkozat elkészítéséhez

A jegyző a költségvetési szervre kötelező vezetői ellenőrzési rendszerben előírt, az adott költségvetési év során működtetett beszámoló rendszert alátámasztó jelentések, ellenőrzési listák összegzése, értékelése alapján teszi meg a nyilatkozatot. A beszámolási rendszer alapvető elemei a következők:

- a költségvetési szerv éves beszámolója (számviteli törvény és végrehajtási rendeletei alapján);
- a belső ellenőrzés működéséről készített éves ellenőrzési jelentés (193/2003. (XI. 26.) Korm. rendelet 31. § alapján)
- a belső ellenőrök (saját, felügyeleti szerv, KEHI) által készített ellenőrzési jelentések;
- a költségvetési szervet vizsgáló külső ellenőrök által készített ellenőrzési jelentések
- szervezeti egységek vezetőinek nyilatkozatai.

Az előre definiált, tartalmi kerettel, ütemezéssel elrendelt jelentési rendszer előnye, hogy periodikusán, a költségvetési szerv vezetőjének külön beavatkozása nélkül készül el.

## **2.2. Az önellenőrzés használata a nyilatkozat elkészítéséhez**

### Az önellenőrzés előnyei:

- Szervezet-specifikus
- Folyamatos ellenőrzést biztosít
- A felelős vezető jól ismeri a kockázatokat
- A felelős vezetés aktivizálódik
- A hiányosságok, problémák feltárásának eszköze

### A szervezeti egységek vezetőinek nyilatkozata

A költségvetési szerv vezetőjének a költségvetési beszámolóval egyidejűleg elkészítendő vezetői nyilatkozata valamennyi szervezeti egység vezetőjének azonos tartalmú tájékoztatása alapján készülhet el, így a szervezet teljes vertikumát felöleli, a nyilatkozat valódi, megbízható képet nyújt. A szervezet vezetője dönthet úgy, hogy hasonló tartalmú nyilatkozatot kell minden szervezeti egység vezetőjének kiállítania.

Ezeken, az alátámasztó nyilatkozatokon keresztül bizonyosodhat meg a költségvetési szerv vezetője arról, hogy a szervezeten belül jól körülhatárolt a felelősségi körök meghatározása, működtetése, a vezetők a szervezet minden szintjén tisztában voltak a célokkal és azok elérését szolgáló eszközökkel annak érdekében, hogy végre tudják hajtani a kitűzött feladatokat, és értékelni tudják az elért eredményeket.

## **3. A KÖLTSÉGVETÉSI SZERV VEZETŐJÉNEK EGYSZEMÉLYI FELELŐSSÉGE**

Amennyiben a vezető elszámoltatása során hiányosságokra derül fény, a vezető felelősségre vonható, tettei vagy mulasztása következményeiért felelősséggel tartozik.

A vezető teljes felelősséggel tartozik az általa irányított szervezet, szervezeti egység működéséért. Ez közvetett felelősséget is jelent, azaz a cselekedetei közvetlen következményein túl általánosságban felel az általa irányított szervezet / szervezeti egység tevékenységéért, a tevékenység ellátása közben bekövetkező hibákért, a hibás működés (pl. nem megfelelő belső kontroll rendszer miatt észre nem vett, a szervezet bármely dolgozója által elkövetett szándékos szabálytalanság) következtében jelentkező károkért.

### **A felelősség fogalma**

A jogszabályok, a belső szabályzatok, előírások megsértése esetén – annak súlyosságától függően – indokolt és szükséges az elkövető felelősségének felvetése. Ennek megfelelően az ellenőrzött szerv azon vezetőjével vagy dolgozójával szemben kell a személyes felelősséget

megállapítani, akinek a cselekménye, mulasztása, magatartása folytán a kötelességszegés (a törvények, rendeletek, más jogszabályok, szabályzatok előírásainak megsértése) bekövetkezett.

A gazdálkodó szervezet dolgozója (vezetője vagy beosztott munkatársa) tehát az adott munkaköri kötelezettségek jó teljesítéséért visel felelősséget. A felelősség, mint fogalom azt fejezi ki, hogy bárki, akinek a munkakörébe vagy feladatkörébe tartozó tartós kötelezettségét nem teljesíti, előírt feladatát elmulasztja kellő színvonalon teljesíteni vagy jogszabályba ütköző cselekményével, illetve mulasztásával kárt, anyagi hátrányt okoz, akkor felelősségre vonható.

A felelősségre vonás a vezető feladata, ez az intézkedés a belső ellenőrzés hatáskörébe nem tartozhat.

A vezetői elszámoltathatóság a **kötelezettség - számonkérés - következmény** fogalomrendszerén keresztül ragadható meg legjobban.

A vezető kötelezettségeit a vonatkozó jogszabályok jól meghatározzák. Ezekre és a különböző útmutatókra, szakmai anyagokra alapozva lehet a költségvetési szervben belül kiépíteni a vezetői ellenőrzés rendszerét, amely tulajdonképpen alapjául szolgál a vezető számon kérhetőségének.

A számonkérés további feltétele az átláthatóság, a beszámoltatást a belső és külső ellenőrzések teszik kézzelfoghatóvá.

Összegzésként megállapítható, hogy a költségvetési szerv vezetője egyszemélyi felelőse a költségvetési szervnek, ezért mindenképpen érdeke, hogy jól működő belső kontroll rendszert építsen ki a szervezeten belül a szabályozott, gazdaságos, hatékony és eredményes működés érdekében.